

Roll No.

रोल नं.

--	--	--	--	--

Code No. **002**

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

परीक्षार्थी कोड को उत्तर-पुस्तिका के मुख-पृष्ठ पर अवश्य लिखें।

SANSKRIT (A)

संस्कृत (अ)

General Instructions :

सामान्य निर्देश :

Read the following instructions very carefully and strictly follow them.

निम्नलिखित निर्देशों को ध्यान से पढ़ें एवं पूर्णरूप से उनका अनुपालन करें।

Time allowed : 3 hours

Maximum marks : 80

निर्धारित समय : होरात्रयम्

अधिकतमाङ्कः : 80

Note/ नोट :

- (i) Please check that this question paper contains 11 printed pages.
कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में 11 मुद्रित पृष्ठ हैं।
- (ii) Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिए गए कोड नम्बर को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) Please check that this question paper contains 18 questions.
कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में 18 प्रश्न हैं।
- (iv) Please write down the Serial Number of the question in the answer-book before attempting it.
कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, उत्तर-पुस्तिका में प्रश्न का क्रमाङ्क अवश्य लिखें।
- (v) 15 minutes time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10:15 a.m. From 10:15 a.m. to 10:30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer in the answer-book during this period.
इस प्रश्न-पत्र को पढ़ने के लिए 15 मिनट का समय दिया गया है। प्रश्न-पत्र का वितरण पूर्वाह्न में 10:15 बजे किया जाएगा। 10:15 बजे से 10:30 बजे तक छात्र केवल प्रश्न-पत्र को पढ़ेंगे और इस अवधि के दौरान वे उत्तर-पुस्तिका में कोई उत्तर नहीं लिखेंगे।

- (vi) This question paper comprises **four** Sections - 'क', 'ख', 'ग', 'घ'. All questions are compulsory.
- प्रश्न-पत्र को चार खंडों में विभाजित किया गया है - खंड 'क', खंड 'ख', खंड 'ग', खंड 'घ'। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- (vii) Section - 'क', there is only one question which carries **10** marks.
- खंड - 'क' में केवल एक प्रश्न है, जिसके लिए **10** अङ्क निर्धारित हैं।
- (viii) Section - 'ख', total questions are three i.e., Q. no. 2 to Q.no. 4 carrying 5 marks each.
- खंड - 'ख' में प्रश्न संख्या 2 से प्रश्न संख्या 4 तक तीन प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अङ्क निर्धारित हैं।
- (ix) Section - 'ग', total questions are seven i.e., Q. no. 5 to Q.no. 11.
- Q. No. 5 to Q. No. 7 carry 4 marks each;
 Q. No. 8 carry 3 marks;
 Q. No. 9 carry 4 marks;
 Q. No. 10 and Q. No. 11 carry 3 marks each.
- खंड - 'ग' में प्रश्न संख्या 5 से प्रश्न संख्या 11 तक सात प्रश्न हैं।
- प्रश्न संख्या 5 से 7 तक प्रत्येक प्रश्न के लिए 4 अङ्क;
 प्रश्न संख्या 8 के लिए 3 अङ्क;
 प्रश्न संख्या 9 के लिए 4 अङ्क;
 प्रश्न संख्या 10 एवं प्रश्न संख्या 11 में प्रत्येक के लिए 3 अङ्क हैं।
- (x) Section - 'घ', total questions are seven i.e., Q. no. 12 to Q.no. 18.
- Q. No. 12 to Q. No. 14 carry 5 marks each;
 Q. No. 15 to Q. No. 17 carry 4 marks each;
 Q. No. 18 carry 3 marks;
- खंड - 'घ' में प्रश्न संख्या 12 से प्रश्न संख्या 18 तक सात प्रश्न हैं।
- प्रश्न संख्या 12 से प्रश्न संख्या 14 में प्रत्येक के लिए 5 अङ्क हैं।
 प्रश्न संख्या 15 से प्रश्न संख्या 17 में प्रत्येक के लिए 4 अङ्क हैं।
 प्रश्न संख्या 18 के लिए 3 अङ्क हैं।
- (xi) There is no overall choice (except Q. No. 3) in the question paper. However, an internal choice has been provided in Q. No. 1, Q. No. 15 and Q. No. 18. You have to attempt as per instruction.
- समग्र प्रश्न-पत्र में (प्रश्न संख्या 3 को छोड़कर) कोई विकल्प नहीं है। तथापि प्रश्न संख्या 1, प्रश्न संख्या 15 व प्रश्न संख्या 18 में आन्तरिक विकल्प दिए हुए हैं। ऐसे प्रश्नों में निर्देशानुसार उत्तर लिखिए।
- (xii) In addition to this, separate instructions are given with each section and question, wherever necessary.
- इसके अतिरिक्त, आवश्यकतानुसार, प्रत्येक खण्ड और प्रश्न के साथ यथोचित निर्देश दिए गए हैं।

खण्डः - क

अपठित-अवबोधनम्

10 अङ्काः

1. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा यथानिर्देशम् उत्तरत -

श्री. ए.पी.जे. अब्दुल कलामः भारतस्य एकादशमः राष्ट्रपतिः आसीत्। सः भारतस्य प्रमुखः वैज्ञानिकः अपि आसीत्। तस्यैव नेतृत्वे भारतम् अग्नि-पृथ्वी-आदीनि प्रक्षेपास्त्राणि अमुञ्चत्। आणविक-अस्त्राणां विस्फोटने अपि तस्य प्रमुखा भूमिका आसीत्। बाल्यकाले सः कुशाग्रबुद्धिः परिश्रमी च बालकः आसीत्। कलाम-महोदयः भौतिकशास्त्रे स्नातकः आसीत्। तस्य जन्म तमिलनाडु-राज्यस्य रामेश्वरम्-नगरे अभवत्। सः न केवलं स्वदेशस्य युववर्गाय अपितु प्रत्येकं नागरिकाय प्रेरणास्रोतः अस्ति।

प्रश्नाः -

(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(क) भारतस्य एकादशमः राष्ट्रपतिः कः ?

(ख) कलाम-महोदयः कस्मिन् शास्त्रे स्नातकः ?

(ग) भारतस्य प्रमुखः वैज्ञानिकः कः आसीत् ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

2x2=4

(क) अब्दुल कलामः कस्मै प्रेरणास्रोतः अस्ति ?

(ख) बाल्यकाले सः कीदृशः बालकः आसीत् ?

(ग) कलाम-महोदयस्य जन्म कुत्र अभवत् ?

(इ) यथानिर्देशम् उत्तरत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)

1x3=3

(I) 'मन्दबुद्धिः' इत्यस्य किं विलोमपदं गद्यांशे प्रयुक्तम् ?

(क) जडबुद्धिः

(ख) बुद्धिराजा

(ग) कुशाग्रबुद्धिः

(घ) बुद्धिहीनः

(II) 'प्रथमा' इति पदस्य विशेष्यपदं किम् ?

(क) आणविक

(ख) विस्फोटने

(ग) भूमिका

(घ) बालकः

(III) 'अमुञ्चत्' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(क) पृथिवी

(ख) अग्नि

(ग) विस्फोटने

(घ) भारतम्

(IV) 'सः' इति कर्तृपदस्य क्रियापदम् अस्ति -

(क) गम्भीरः

(ख) अस्ति

(ग) नेतृत्वे

(घ) एकः

(ई) अस्य गद्यांशस्य समुचितं शीर्षकं लिखत -

1x1=1

खण्डः - ख

रचनात्मकं कार्यम्

15 अङ्काः

2. अस्वस्थतायाः हेतोः दिनद्वयस्य अवकाशार्थम् प्रधानाचार्यं प्रति लिखिते प्रार्थनापत्रे मञ्जूषायाः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

$\frac{1}{2} \times 10 = 5$

सेवायाम्

परीक्षाभवनम्

प्रधानाचार्य-महोदयाः

केन्द्रीय विद्यालयः

पुरी (ओडिशा)

आदरणीयाः (i) _____

सविनयं (ii) _____ अस्ति यत् अहं (iii) _____ आक्रान्तः अस्मि । एतस्मात् कारणात् विद्यालयम्

आगन्तुम् (iv) _____ अस्मि । (v) _____ मह्यं दिनद्वयस्य (vi) _____ प्रदाय माम् अनुग्रहन्तु ।

एतयोः (vii) _____ अध्ययनस्य या क्षतिः भविष्यति ताम् (viii) _____ अहं यतिष्ये (ix) _____ ।

दिनाङ्कः _____ .

(x) _____ शिष्यः

क, ख, ग

मञ्जूषा

धन्यवादाः, महोदयाः, ज्वरेण, निवेदनम्, असमर्थः, अवकाशं, भवदीयः, दिवसयोः, कृपया, दूरीकर्तुं

3. प्रदत्तचित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया पञ्चवाक्यानि संस्कृतेन लिखत

1x5=5

मञ्जूषा

सारथिः, कर्षतः, अस्ति, वृक्षः, रथः, नवयुगलः, दृश्यते, गच्छति, आकाशे, खगाः, रथारूढः, अश्वौ

अथवा

‘संस्कृतभाषा’ इति विषयमधिकृत्य मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया संस्कृतेन पञ्चवाक्यानि लिखत -

सरलाभाषा, वैज्ञानिक-भाषा, पठामि, शास्त्राणि, मधुरा-भाषा, अस्ति, पठनीया, संस्कृते, ज्ञानभण्डारः

4. संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत - (केवलं पञ्चवाक्यानि)

1x5=5

(I) राम विद्यालय जाता है।

Ram goes to school.

(II) माताजी भोजन पका रही हैं।

Mother is cooking food.

(III) कल मोहन कहाँ था ?

Where was Mohan yesterday ?

(IV) हमें रोज व्यायाम करना चाहिए।

We should exercise daily.

(V) सरला गीत गायेगी।

Sarala will sing a song.

(VI) आप यहाँ आओ।

You come here.

(VII) तुम कहाँ रहते हो ?

Where do you live ?

खण्डः - ग

॥ अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् ॥

25 अङ्काः

5. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदेषु सन्धिं/सन्धिच्छेदं वा कुरुत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

1x4=4

(I) यत्र + आस्ते सा धूर्ता ।

(II) एकेन राजहंसेन या शोभा सरसः + भवेत् ।

(III) कश्चित् धूर्तः शृगालः हसन्नाह ।

(IV) राजासनं खलु+एतत् ।

(V) ध्रुवं सः तस्यापगमे प्रसीदति ।

(VI) आर्य! अनुग्रहीतः + अस्मि ।

6. अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत -
(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

1x4=4

(I) मुनिः राजानं यथेष्टम् अभ्यनन्दत् ।

(क) इष्टाय अनतिक्रम्य

(ख) इष्टम् अनतिक्रम्य

(ग) इष्टे अनतिक्रम्य

(घ) इष्टेन अनतिक्रम्य

(II) दुर्वहम् अत्र जीवितं जातम् ।

(क) दुर् अहम्

(ख) दुरहम्

(ग) दुष्करम् वहम्

(घ) दूरम् वहम्

(III) राजसिंहः नाम राजपुत्रः वसति स्म

(क) राज्ञः पुत्रः

(ख) राजनि पुत्रः

(ग) राजा पुत्रः

(घ) राजानः पुत्रः

(IV) सेवितव्यो महान् च असौ वृक्षः ।

(क) महावृक्षः

(ख) महति वृक्षः

(ग) महता वृक्षः

(घ) महोवृक्षः

(V) सः स्थितप्रज्ञः इति को न जानाति ।

(क) स्थितिः प्रज्ञा यस्याः सा

(ख) स्थितिः च प्रज्ञा

(ग) स्थिता प्रज्ञा यस्य सः

(घ) स्थितः च प्रज्ञा च

(VI) रामः मृगस्य पश्चात् गच्छति

(क) अनुमृगम्

(ख) मृगपश्चात्

(ग) मृगः च पश्चात्

(घ) मृगम् अनु

7. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कित-पदानां प्रकृति - प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरम् विकल्पेभ्यः
चित्वा लिखत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

1x4=4

(I) राजसिंहस्य पत्नी बुद्धिमत् + डीप आसीत् ।

(क) बुद्धिमान्

(ख) बुद्धिमती

(ग) बुद्धिमता

(घ) बुद्धिमन्ती

(II) हयाश्च नागाश्च वहन्ति बोधिताः ।

(क) बुध् + क्त

(ख) बोध + ता

(ग) बुध + ता

(घ) बोध + इता

(III) मनुष्येषु देवत्वं भवेत् ।

(क) देव + तुम्	(ख) देव + क्त
(ग) देव + त्व	(घ) दे + वतम्

(IV) अद्य विद्यालयस्य वार्षिकः उत्सवः भवति ।

(क) वर्ष + इन्	(ख) वर्ष + ठक्
(ग) वर्षा + इक	(घ) वर्ष + त्व

(V) जननी तुल्य - वत्सला ।

(क) वत्सल + टाप्	(ख) वत्सल + आ
(ग) वत्सल + तल्	(घ) वत्सल + ठक्

8. वाच्यानुसारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितं संवादं पुनः लिखत -
(केवलं प्रश्नत्रयम्) 1x3=3

(I) रामः - किं त्वं विद्यालयं गच्छसि ?

श्यामः - आम् _____ विद्यालयः गम्यते

(क) अहम्	(ख) रामः	(ग) मया	(घ) त्वम्

(II) रामः - किम् त्वं पाठान् अपि स्मरसि ?

श्यामः - आम् मया _____ अपि स्मर्यन्ते

(क) पाठम्	(ख) पाठाः	(ग) अपि	(घ) त्वम्

(III) रामः - किं कक्षायां शिक्षकः पाठयति ?

श्यामः - आम् कक्षायां शिक्षकेण _____ ।

(क) पाठयते	(ख) पठति	(ग) लिखति	(घ) चलति

(IV) रामः - अस्तु चलामः

श्यामः - अधुना गृहं _____ ।

(क) गम्यते	(ख) चलति	(ग) चलतिः	(घ) पठति

9. समुचितैः कालबोधकशब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

1x4=4

(I) अधुना 10 वादनं जातम् ।

(II) 11:30 वादने अहं बहिः गमिष्यामि ।

(III) 2:45 वादने गृहम् आगमिष्यामि ।

(IV) 5:15 वादने खेलितुं गमिष्यामि ।

(V) रात्रौ 9 वादने शय्यां गमिष्यामि ।

10. मञ्जूषायां प्रदत्तैः उचितैः अव्यय-पदैः रिक्तस्थानानि पूरयत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)

1x3=3

- (I) कच्छपः _____ चलति ।
(II) ईश्वरः _____ अस्ति ।
(III) _____ रविवासरः अस्ति ।
(IV) रामेण सह सीता _____ वनं गतवती ।

मञ्जूषा - अपि, शनैः-शनैः, सर्वत्र, अद्य

11. अधोलिखित-वाक्येषु रेखांकितअशुद्धपदाय विकल्पेभ्यः उचितपदं चित्वा वाक्यानि पुनः लिखत -
(केवलं प्रश्नत्रयम्)

1x3=3

- (I) सः बालिका निपुणा अस्ति ।
(अ) सा (ब) तत् (स) ता (द) ते
(II) छात्रौ पाठं पठति ।
(अ) छात्राः (ब) छात्रे (स) छात्रः (द) छात्रम्
(III) तानि फलाः पतन्ति ।
(अ) फलानि (ब) फले (स) फलम् (द) फलाय
(IV) अहं भ्रमणाय गच्छति ।
(अ) गच्छन्ति (ब) गच्छसि (स) गच्छामः (द) गच्छामि

खण्डः - घ

पठित-अवबोधनम्

30 अङ्काः

12. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत -

5

विचित्रा दैवगतिः तस्यामेव रात्रौ तस्मिन् गृहे कश्चन चौरः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्टः । तत्र निहितामेकां मञ्जूषामादाय पलायितः । चौरस्य पादध्वनिना प्रबुद्धोऽतिथिः चौरशङ्कया तमन्वधावत् अगृह्णाच्च परं विचित्रमघटत् । चौरः एव उच्चैः क्रोशितुमारभत - 'चौरोऽयम् चौरोऽयम्' इति । तस्य तारस्वरेण प्रबुद्धाः ग्रामवासिनः स्वगृहाद् निष्क्रम्य तत्रागच्छन् वराकमतिथिमेव च चौरं मत्वाऽभर्त्सयन् । यद्यपि ग्रामस्य आरक्षी एव चौरः आसीत् । तत्क्षणमेव रक्षापुरुषः तम् अतिथिं चौरोऽयम् इति प्रख्याप्य कारागृहे प्राक्षिपत् ।

(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1/2x2=1

- (I) कीदृशी दैवगतिः ?
(II) कस्य पादध्वनिना प्रबुद्धोऽतिथिः ?
(III) गृहाभ्यन्तरं कः प्रविष्टः ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(I) कः उच्चैः क्रोशितुमारभत ?

(II) ग्रामवासिनः किम् अकुर्वन् ?

(III) कः चौरः आसीत् ?

(इ) निर्देशानुसारम् उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(I) 'विचित्रा दैवगतिः' इत्यत्र विशेषणपदं किं ?

(II) 'प्रविष्टः' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(III) 'सुप्ताः' इति पदस्य किं विलोमपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

13. अधोलिखितं पद्यं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत -

5

अमन्त्रमक्षरं नास्ति, नास्ति मूलमनौषधम् ।

अयोग्यः पुरुषः नास्ति, योजकस्तत्र दुर्लभः ॥

(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1/2x2=1

(I) किम् अमन्त्रं नास्ति ?

(II) अयोग्यः कः नास्ति ?

(III) मूलं कीदृशं नास्ति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(I) दुर्लभः कः अस्ति ?

(II) पुरुषः कीदृशः नास्ति ?

(III) अक्षरं कीदृशं नास्ति ?

(इ) निर्देशानुसारम् उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(I) 'सुलभः' इति पदस्य किं विलोमपदम् अत्र प्रयुक्तम्

(II) 'अयोग्यः पुरुषः' अनयोः पदयोः विशेषणपदं किम् ?

(III) 'नास्ति मूलमनौषधम्' इत्यत्र 'क्रियापदं किम् ?

14. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत -

रामः - अहो उदात्तरम्यः समुदाचारः किं नामधेयो भवतोर्गुरुः ?

लवः - ननु भगवान् वाल्मीकिः ।

रामः - केन सम्बन्धेन ?

लवः - उपनयनोपदेशेन ।

रामः - अहमत्र भवतोः जनकं नामतो वेदितुमिच्छामि ।

लवः - न हि जानाम्यस्य नामधेयम् । न कश्चिदस्मिन् तपोवने तस्य नाम व्यवहरति ।

रामः - अहो माहात्म्यम् ।

कुशः - जानाम्यहं तस्य नामधेयम् ।

रामः - कथ्यताम् ।

कुशः - निरनुक्रोशो नाम ।

रामः - वयस्य अपूर्वं खलु नामधेयम् ।

(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1/2x2=1

(I) कुशलवयोः गुरुः कः ?

(II) कः जनकस्य नामधेयं जानाति ?

(III) कुशलवयोः जनकस्य नाम कः पृच्छति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(I) 'अपूर्वं खलु नामधेयम्' इति कः वदति ?

(II) वाल्मीकिः केन उपदेशेन कुशलवयोः गुरुः ?

(III) 'निरनुक्रोशो नाम' इति कः वदति ?

(इ) यथानिर्देशम् उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

(I) 'भगवान् वाल्मीकिः' अत्र विशेष्यपदं किम् ?

(II) 'इच्छामि' इति क्रियायाः कर्तृपदं किम् ?

(III) 'पितरम्' इत्यस्य किं पर्यायपदं अत्र प्रयुक्तम् ?

15. अधोलिखितानि रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

1x4=4

(I) सर्वे प्रकृतिमातरं प्रणमन्ति ।

(II) गहनकानने सा व्याघ्रं ददर्श ।

(III) चौरस्य पादध्वनिना अतिथिः प्रबुद्धः ।

(IV) समीपे एका नदी प्रवहति ।

(V) त्वं मानुषात् विभेषि ।

16. मञ्जूषायां प्रदत्त-शब्दानां सहायतया अधोलिखित-श्लोकस्य अन्वयं पूरयित्वा पुनः लिखत : 1x4=4

त्यक्त्वा धर्मप्रदां वाचं परुषां योऽभ्युदीरयेत्।

परित्यज्य फलं पक्वं भुङ्क्तेऽपक्वं विमूढधीः॥

अन्वयः - यः धर्मप्रदां (I) त्यक्त्वा परुषां (II) (सः) विमूढधीः (III) फलं (IV) अपक्वं भुङ्क्ते।

मञ्जूषा - अभ्युदीरयेत्, वाचं, परित्यज्य, पक्वं

17. अधोलिखितस्य श्लोकस्य भावार्थं रिक्तस्थान-पूर्ति मञ्जूषाप्रदत्तपदानां सहायतया कुरुत - 1x4=4

एकेन राजहंसेन या शोभा सरसो भवेत् ।

न सा बकसहस्रेण परितस्तीरवासिना ॥

भावार्थः - यथा सरसि एकेन (I) सरसः बहु (II) भवति । तथा शोभा (III) परितः तीरवासिना कदापि न (IV) ।

मञ्जूषा - बकसहस्रेण, राजहंसेन, भवति, शोभा

18. अधोलिखित-वाक्येषु रेखांकितपदानां प्रसङ्गानुकूलं शुद्धम् उत्तरम् विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत - 1x3=3

(केवलं प्रश्नत्रयम्)

(I) भुक्ता मृणालपटली

(क) कमलदण्डः (ख) पुष्पम् (ग) अन्नम् (घ) जलम्

(II) जीवनमत्र दुर्वहं जातम् -

(क) सरलं (ख) कठिनम् (ग) महान (घ) शून्यं

(III) अम्भोदाः बहवः वसन्ति गगने -

(क) उल्काः (ख) चन्द्रः (ग) तारागणाः (घ) मेघाः

(IV) सहस्रदीधितिः अस्माकं वंशस्य कर्ता -

(क) सूर्यः (ख) चन्द्रः (ग) राहुः (घ) केतुः

- o O o -